

Nr 150. Motion av Ilona Szatmari Waldau m fl (alla V) om att mildra tillämpningen av socialtjänstlagen för arbetsförmögna utförsäkrade som söker socialbidrag
(KSN-2011-0228)

Kommunfullmäktige

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att avslå motionen.

Ilona Szatmari Waldau (V) reserverar sig till förmån för bifall till motionen.

Uppsala den 12 oktober 2011

På kommunstyrelsens vägnar

Gunnar Hedberg/Astrid Anker

I avgörandet deltagande: Gunnar Hedberg, Liv Hahne, Magnus Åkerman, Mats Gyllander (alla M), Mohamad Hassan, Cecilia Hamenius (båda FP), Stefan Hanna (C), Ebba Busch (KD), Marlene Burwick, Ulrik Wärnsberg, Bengt Westman, Irene Zetterberg (alla S), Maria Gardfjell, Johan Lundqvist (båda MP) och Ilona Szatmari Waldau (V).

Dessutom närvarande: Christopher Lagerqvist, Fredrik Ahlstedt (båda M), Frida Johnsson (MP) och Emma Wallrup (V).

Ärendet

I en motion av Ilona Szatmari Waldau m fl (alla V) väckt den 29 mars 2010, föreslås kommunfullmäktige att ge direktiv till socialtjänsten för att mildra tillämpningen av socialtjänstlagen i synen på vad som ska anses vara realiserbara tillgångar för utförsäkrade som bedömts vara fortsatt arbetsförmögna och som saknar eller har låg sjukpenninggrundande inkomst (SGI), *bilaga 1*.

Remissbehandling

Motionen har remitterats till utbildnings och

arbetsmarknadsnämnden (UAN), *bilaga 2*.

UAN anger i sitt yttrande att de i sina biståndsbeslut utgår från Socialstyrelsens allmänna råd och stöd för rättstillämpning, vilken är ett stöd för bedömning så att det inte uppstår stora skillnader mellan olika beslutsfattare. Bedömningen ska präglas av ett helhetsperspektiv på den enskildes och hushållets totala situation. Varje enskilt fall ska också bedömas individuellt. Kommunerna har att följa socialtjänstlagen som utgör det yttersta skydds nätet för människor som inte kan försörja sig på egen hand. Det betyder att alla andra vägar ska vara uttömda innan den enskilde har rätt till ekonomiskt bistånd. Utifrån kommunens krav på likabehandling är det inte möjligt att gynna en grupp före en annan. Därför kan UAN inte i sina riktlinjer mildra tillämpningen för alla som befinner sig i en situation där det generella välfärdssystemet inte kompenserar inkomstbortfall, oavsett orsak till varför det är så.

Nämnden anser inte heller att en särskild bedömning kan göras av realiserbara tillgångar för utförsäkrade som anses fortsatt arbetsförmögna eller som saknar eller har låg SGI. Utgångspunkten för bedömning är Socialtjänstlagen, Socialstyrelsens riktlinjer, kommunens riktlinjer samt rättspraxis. Behovet av bistånd och den enskildes förutsättningar skall avgöra om rätten till bistånd finns. UAN föreslår därför att motionen avslås.

Mot beslutet anføres reservation av V-ledamoten.

Föredragning

Motionen behandlar ett förslag som syftar till att socialtjänsten ska mildra tillämpningen av socialtjänstlagen i synen på vad som anses vara realiserbara tillgångar för utförsäkrade som bedöms som fortsatt arbetsförmögna och som saknar eller har låg SGI.

Utifrån gällande lagstiftning och riktlinjer från Socialstyrelsen görs alltid bedömning om biståndsbehov i varje enskilt fall. Kommunen kan dock inte gynna en grupp före en annan utifrån kommunallagens krav på likabehandling. Rätten till bistånd grundar sig på behovet och inte utifrån orsaken till biståndsbehovet. Motionen föreslås på ovanstående grunder avslås.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt med föreliggande förslag till beslut.

Bilaga 1

En målsättning är att alla människor med arbetsförmåga ska försörja sig själva, men tyvärr drabbas somliga av oss av sjukdom och klarar inte av att arbeta som innan.

Det finns människor som utförsäkrats av Försäkringskassan, men som senare bedömts som arbetsoförmögna då tv och tidningar offentliggjort deras situation. Andra har överklagat Försäkringskassans beslut och fått rätt i domstol. I kölvattnet av de nya sjukförsäkringsreglerna tas uppenbarligen en hel del felaktiga beslut. Detta är mycket allvarligt, då det handlar om sjuka människor vars liv snabbt raseras om de saknar pengar till sitt dagliga uppehälle.

De fasta tidsgränserna för hur länge man får vara sjukskriven, som införts av regeringen Reinfeldt, har kritiserats för att vara alltför stelbenta. Och reglerna för permanent sjukersättning har stramats åt så till den milda grad att få passerar nålsögat.

Den tidsbegränsade sjukersättningen, tidigare kallad förtidspension, har desutom avskaffats. På vilka grunder är oklart. Denna kategori förtidspensionärer utreddes nämligen kontinuerligt med några års intervall av Försäkringskassan, och återgick till hel- eller deltidsarbete om de bedömdes ha återfått arbetsförmåga.

En del av dem som haft tidsbegränsad sjukersättning saknar SGI, sjukpenninggrundande inkomst. Detta innebär att de trots att de återförsäkras, d.v.s. bedöms fortsatt arbetsoförmögna av Försäkringskassan, inte får någon ersättning. De hamnar utanför sjukförsäkringen trots att de är sjuka, och hänvisas till ekonomiskt bistånd trots att de är arbetsoförmögna.

Under 2010 sökte 170 utförsäkrade personer i Uppsala kommun socialbidrag. I år är takten ungefär densamma. Men att söka är inte detsamma som att beviljas. Först ska man normalt "fattiggöras", d.v.s. sälja sina eller familjens realiserbara tillgångar som bostadsrätt och bil även om det finns ett "rådtrum" att ta hänsyn till den sökandes omständigheter.

Inbland kan make/maka eller sambo försörja

den utförsäkrade, men för låglönearbetare, deltidare eller garantipensionärer är det omöjligt. Eftersom majoriteten utförsäkrade är kvinnor blir det dessutom oftast män som ensamma får ta ansvar för familjens ekonomi, vilket knappast gynnar jämställdheten. Somliga väljer skilsmässa som en sista desperat utväg för att förhindra att maken/makan, sambon och barnen tvingas från hus och hem.

Nu signalerar socialtjänsten i Uppsala att många av de utförsäkrade som söker socialbidrag är för sjuka för att ens söka arbete.

Att kostnaderna för socialbidrag kommer att öka är ett faktum. Samtidigt medför den ökade pressen på sjuka människor och deras familjer sannolikt mer psykisk ohälsa, fler missbrukare, försämrad jämställdhet, fler självmord, fler fattiga barn och fler hemlösa. Detta kommer på sikt att belasta kommunens budget ytterligare.

Vad kan då göras på kommunal nivå för att minska skadeverkningarna för de utförsäkrade och deras familjer?

Med en mildare och mer tänjbar tillämpning av socialtjänstlagen skulle tillvaron åtminstone för de utförsäkrade som förklarats fortsatt arbetsoförmögna av Försäkringskassan men som saknar eller har låg SGI kunna underlättas. Även om det finns möjlighet att ta hänsyn till rådande förhållande finns det inga garantier för att alla personer, som Försäkringskassan bedömt som fortsatt sjuka och som saknar eller har låg inkomst, slipper sälja bostad och bil för att få försörjningsstöd.

2010 tillsatte regeringen Reinfeldt en parlamentarisk utredning vars uppgift är att se över sjukförsäkringen. Ett slutbetänkande väntas 2013. Det är alltså oklart hur reglerna ser ut om två år, men redan pågår en snabböversyn av problemet med avsaknad av SGI. Det innebär förhoppningsvis att utförsäkrade som idag hänvisas till socialbidrag för sin överlevnad kommer att vara berättigade till någon annan form av ersättning inom ett eller två år.

I det perspektivet är det samhällsekonomiskt oansvarigt men framförallt inhumant att tvinga människor, som av Försäkringskassan bedömts som arbetsoförmögna, att sälja sina hem och i värsta fall kastas ut i hemlöshet. Inom ramen för socialtjänstlagen och gällande praxis är det

möjligt att avstå från detta, då det finns starka skäl att anta att förutsättningarna för den som ansöker om socialbidrag kommer att förändras. Med klara direktiv blir det säkrare för den utförsäkrade.

Vi yrkar mot bakgrund av ovanstående att kommunfullmäktige beslutar att uppdra åt utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

att ge direktiv till socialtjänsten att mildra tillämpningen av socialtjänstlagen i synen på vad som ska anses vara realiserbara tillgångar för utförsäkrade som bedömts vara fortsatt arbetsoförmögna och som saknar eller har låg SGI.

Handläggare
Egnell EvaDatum
2011-06-15

Diarienummer

UAN-2011-0180, KUNSTSTYRELSE

2011-06-27

KSN-2011-0228

33 7

Kommunstyrelsen

Yttrande: Motion av Ilona Szatmari Waldau m fl (alla V) om att mildra tillämpningen av socialtjänstlagen för arbetsoförmögna utförsäkrade som söker socialbidrag (Dnr KSN-2011-0228)

Ilona Szatmari Waldau m fl (alla V) yrkar att kommunfullmäktige beslutar att uppdra åt utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

att ge direktiv till socialtjänsten att mildra tillämpningen av socialtjänstlagen i synen på vad som ska anses vara realiserbara tillgångar för utförsäkrade som bedömts vara fortsatt arbetsoförmögna och som saknar eller har låg SGI.

I den svenska modellen har en av hörnstenarna varit strävan efter full sysselsättning. Det svenska välfärdssystemet bygger i stor utsträckning på att ersättningarna ska kompensera ett inkomstbortfall vid arbetslöshet, sjukdom, ålderdom etc. Det finns alltså en mycket stark koppling mellan förvärvsinkomster och ersättningsnivåer. Grupper som inte hunnit etablera sig på arbetsmarknaden eller delvis etablerat sig har därför ett betydligt sämre skydd vid arbetslöshet och sjukdom. Socialbidrag är välfärdssystemets yttersta skydds nät. Det ska vara ett komplement till socialförsäkringarna och ge hjälp när generella stödformer är otillräckliga eller inte kan lämnas.

De personer som motionen rör är personer som inte omfattas av de generella stödformerna utan blir beroende av välfärdssystemets yttersta skydds nät, socialbidrag.

Den 1 januari 2002 trädde en ny socialtjänstlag (2001:453) i kraft. Socialtjänstens grundläggande målsättningar och värderingar låg kvar, dvs. förändringarna innebar inte någon ändring när det gäller den enskildes eget ansvar att efter sin förmåga bidra till sin egen försörjning.

4 kap 1 § Socialtjänstlagen (SoL) anger att "Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

Den enskilde skall genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet skall utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.”

Det man betonade var den enskildes eget ansvar att efter förmåga bidra till sin egen försörjning. Rätten till bistånd finns alltså bara om den enskilde inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt. Rätten till bistånd har inte knutits till att den enskilde behöver hjälp av någon särskild orsak. För att få rätt till bistånd ska den enskilde göra vad han eller hon kan för att bidra till sin egen försörjning.

Den biståndssökande är enligt socialtjänstlagen skyldig att efter förmåga bidra till sin egen försörjning. Det som utreds är vilka inkomster eller tillgångar som den enskilde har, vilka inkomster och tillgångar som en eventuell make/maka, registrerad partner eller sambo har. Ett ömsesidigt ansvar för den gemensamma försörjningen finns således. Det är alltså viktigt att se till de vuxnas gemensamma inkomster och tillgångar, vid en bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd.

När det gäller tillgångar utreds om det finns faktiska tillgångar, lätt realiserbara tillgångar eller andra realiserbara tillgångar. Faktiska tillgångar handlar om pensionsförsäkringar, bankmedel under förutsättning att det inte finns inskränkningar i rätten att förfoga över dem.

Lätt realiserbara tillgångar kan till exempel vara kontanter, banktillgodohavanden, aktier, obligationer, bilar, båtar, motorcyklar, husvagnar mm.

Andra realiserbara tillgångar kan vara villa, bostadsrätt, fritidsfastighet, konst, antikviteter.

Bedömning av hjälpbehovet och omfattningen av det ska präglas av ett helhetsperspektiv på den enskildes eller hushållets totala situation. Bedömning ska göras om biståndstagandet är kortvarigt eller långvarigt, vilka relevanta krav som kan ställas gentemot den enskilde, bedömning av på vilket sätt beslutet kan få betydelse för barn i familjen mm. När det gäller villa eller bostadsrätt bör den betraktas som en realiserbar tillgång om en försäljning bedöms ge ett intäktsöverskott som motiverar åtgärden och det finns möjlighet att ordna annat boende. Även om ett överskott talar för en försäljning kan en sådan vara olämplig av andra skäl, ex vis om biståndsbehovet bedöms vara kortvarigt (mindre än tre månader) eller det kan finnas sociala skäl ex vis för barnfamiljer.

Kommunens riktlinjer utgår från Socialstyrelsens allmänna råd och stöd för rättstillämpning. Kommunens riktlinjer är inte lag men ett stöd för bedömning så att det inte uppstår stora skillnader mellan olika beslutsfattare. Det som är viktigt är att det ska göras en individuell bedömning i varje enskilt fall, det som bedöms skäligt för en person kan vara oskäligt för en annan person.

De människor som på grund av förändringarna inom sjukförsäkringen inte längre har kvar en tidsbegränsade sjukersättning och efter att ha deltagit i Arbetsförmedlingens arbetslivsintroduktion bedöms sakna arbetsförmåga och omförsäkras inom sjukförsäkringen men saknar sjukpenninggrundande inkomst får ingen sjukpenning från Försäkringskassan. Det kan innebära att en prövning om ekonomiskt bistånd blir aktuell.

Huruvida krav ställs på försäljning av bostad, bil mm tillgångar beror således på vilken situation den enskilde har. Viktigt är också att det finns tid för rådruum för förändring.

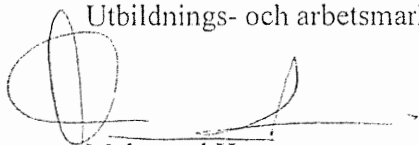
Kommunerna har att följa socialtjänstlagen men också Socialstyrelsens allmänna råd och rättstillämpning. Ofrånkomligt är att socialtjänstlagen utgör det yttersta skyddsnätet. Det betyder att alla andra vägar ska vara uttömda innan den enskilde har rätt till ekonomiskt bistånd. Det faktum att statliga förändringar i det generella svenska välfärdssystemet förändrar den ekonomiska situationen för enskilda individer innebär inte med automatik att socialtjänstens regelverk förändras. Det finns många personer som redan tidigare inte omfattats av det generella välfärdssystemet, ex vis kvalificerat sig för a-kassa/alfa-kassa eller sjukpenning och som vid en ansökan om försörjningsstöd prövats utifrån om behoven kunnat tillgodoses genom inkomster och tillgångar från make/maka, partner, sambo eller egna tillgångar som kan realiserars. Det är inte möjligt utifrån socialtjänstlagen att göra skillnad på rätten till bistånd utifrån orsaken till biståndsbehovet. Det är inte heller möjligt att gynna en grupp före en annan, utifrån kommunallagens krav på likabehandling. Därför kan UAN inte i sina riktlinjer för försörjningsstöd mildra tillämpningen av socialtjänstlagen för personer som utförsäkrats, om nämnden inte mildrar tillämpningen för alla som befinner sig i en situation där det generella välfärdssystemet inte kompenserar inkomstbortfall, oavsett orsak till varför det är så.

Nämnden anser inte att en särskild bedömning av vad som ska anses vara realiserbara tillgångar för utförsäkrade som bedömts vara fortsatt arbetsoförmåga och som saknar eller har låg SGI. Socialtjänsten ska alltid göra en individuell bedömning när en ansökan om ekonomiskt bistånd prövas, utifrån lagstiftning, Socialstyrelsens anvisning, kommunens riktlinjer och vad rättspraxis anger. En grupp individer kan inte gynnas mer än en annan grupp utifrån att biståndsbehovet orsakats av statliga beslut som förändrar det generella välfärdssystemet. Behovet av bistånd och den enskildes förutsättningar att själv eller på annat sätt tillgodose biståndet avgör om rätten till biståndet finns.

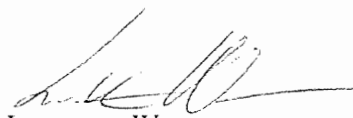
Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden ställer sig inte bakom motionens förslag att kommunfullmäktige ska ge direktiv till socialtjänsten att mildra tillämpningen i synen på vad som ska anses vara realiserbara tillgångar för utförsäkrade som bedömts ha fortsatt arbetsoförmåga och som saknar eller har låg sjukpenninggrundande inkomst.

Med anledning av ovanstående föreslår utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att avslå motionen.

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Mohamad Hassan
Ordförande

Lotta von Wowern
Sekreterare